

Lente/zomer 2023

*Instituut voor natuureducatie
en duurzaamheid.*

Contactblad IVN Raalte

Kleefkruid

Inhoudsopgave

Colofon	3
Voorwoord	4
Jaarverslag Werkgroep Educatie 2022	6
Jaarverslag Werkgroep Knotten 2022	7
Jaarverslag Werkgroep Vogelzang 2022	8
Jaarverslag Werkgroep Steenuilen 2022	10
Jaarverslag Werkgroep Weidevogelbescherming 2022	15
Jaarverslag Werkgroep Wilde Planten en Kruiden 2022	18
Jaarverslag Werkgroep Kerkuilen 2022	21
Jaarverslag Werkgroep Watervogeltellingen 2022	22
In Memoriam	25
Natuurinclusie (ver)bouwen	26
IJshaar of ijsbaard	27
Broedende vogels rondom het huis	28
IVN Raalte op SBS 6 !	31
De paddenstoelen van 2022	32
De korhoen..... Voortschrijdend inzicht ???	35
Oproep	35
35 jaar werkgroep kerkuilen	36
Lezing over de Bever	37
Wilde planten cursus in Raalte	38
Nadere informatie	38
Bestuur en coördinatoren	39
Programma van IVN Raalte	40

Colofon

Kleefkruid

Kleefkruid is het contactblad voor leden en donateurs van IVN Raalte, Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid. Kleefkruid verschijnt 3 maal per jaar.

Redactie:

Meike Wittermans
Marie-José van Beurden
Westdorplaan 16
8101 BE Raalte. tel. 353751
kleefkruid@outlook.com

Contacten adverteerders:

ivnraalte@gmail.com

Lay-out:

Jos Harink
De Spinde 37
8102 LA Raalte. tel. 362944
j.harink@gmail.com

Drukker:

Grafisch Centrum Salland
www.grafischcentrumsalland.com

Contributie

Leden: € 20 jonger dan 18 jaar of tweede lid binnen een gezin: € 10.
Contributie jeugdleden: € 10.
Donateurs: € 10.

Machtiging:

Het bestuur vraagt leden die IVN nog geen machtiging hebben gegeven voor het automatisch overmaken van de contributie, contact op te nemen met het secretariaat.
Bankrek: NL06 RABO 035 45 71 710

De meest actuele informatie staat op onze website:

www.ivn.nl/afdeling/ivn-raalte

Wil je Kleefkruid voortaan graag digitaal ontvangen?

Mail dan naar:
ivnraalte@gmail.com

Onder vermelding van:
naam, adres en mailadres.

Dan kunnen de gegevens genoteerd worden in de ledenadministratie.

**Kopij voor het
herfstnummer kan
doorlopend ingeleverd
worden tot uiterlijk
15 augustus**

**bij M.J. van Beurden
kleefkruid@outlook.com**

Voorwoord

Interview met de huidige voorzitter Jan Hendriks

Je bent nu acht jaar voorzitter. Hoe is je dat befallen?

Dit is een vraag die je natuurlijk als eerste kunt verwachten en die voorspelbaar beantwoord zal worden: prima. Maar dat is nogal kort door de bocht. Maar zonder gekheid. De taak als voorzitter biedt een hoop uitdagingen, verrijkt je kennis, en leidt tot uitbreiding van je vrienden- en kennissenkring, kortweg je netwerk.

Wat bedoel je met uitdagingen?

Onze afdeling bestaat uit een tiental werkgroepen. Deze draaien gelukkig allemaal autonoom. De meeste behoeven dan ook nauwelijks aansturing. Wel moet je het wel en wee van die werkgroepen in de gaten houden en daar adequaat op reageren. Daarnaast kun je je inzetten voor allerlei andere activiteiten, zoals een lustrum met Nico de Haan of een werkdag voor een basisschool. En buiten onze afdeling is er ook nog een regioafdeling en een landelijk overkoepelend orgaan. Hier kun je heel veel energie in kwijt als je dat zou willen. Maar (gelukkig) is dat niet constant noodzakelijk, wel gewenst natuurlijk.

Hoe houd je dat vol... acht jaar?

Zoals gezegd biedt het voorzitterschap veel boeiende uitdagingen. Natuurlijk vinden er ook minder aangename situaties plaats. Maar je moet je niet gek laten maken. Niet om alles zorgen maken. En weten wie je moet inschakelen om problemen op te lossen. Voorzitter zijn betekent, zoals ik ondertussen geleerd heb, zo veel mogelijk delegeren en niet alles zelf willen doen/oplossen.

Gelukkig hebben we een groot aantal vrijwilligers die zich willen inzetten. En als die er niet zijn dan kunnen een aantal zaken gewoon niet uitgevoerd worden. Daar moet je je niet druk om maken.

Waarom ben je dan van plan om nu te stoppen?

Statutair kun je tweemaal vier jaar voorzitter zijn. Alleen in het uiterste geval kan daar een uitzondering op gemaakt worden. Nu hebben we nog geen zicht op een opvolger. En als dat tijdens de ledenvergadering ook nog zo is, dan zal ik waarschijnlijk aanbieden om voorlopig als interim voorzitter aan te blijven. Maar het is de ledenvergadering die daarover beslist. Anders moeten we door zonder voorzitter.

Hoe zie je de toekomst?

Spannend. Als je ziet wat er nu in de afdeling Hellendoorn Nijverdal gaat gebeuren: géén voorzitter, secretaris en penningmeester meer. Je hoop dan toch dat dat hier niet zal gebeuren. Gelukkig beschikken we hier nog over een goed functionerend bestuur. Met wat geduld zal er vast wel een nieuwe voorzitter zich aanmelden.

Hoewel ik met pijn in het hart mijn positie als voorzitter zal overdragen, zegt mijn

verstand toch dat een opvolger zeer gewenst is. Nieuw bloed is zeer welkom om onze afdeling verfrissende energie te schenken.

Een fusie met onze burens zie je dat eventueel als oplossing?

Als eerste spontane reactie zeg ik NEE. Echt nog niet nodig. De lijnen tussen het bestuur, werkgroepen en gemeente zijn nu nog heel kort. En om dan mensen te vinden om het bestuur te vullen zal dan nog moeilijker worden. Landelijk zijn wel een aantal afdelingen gefuseerd.

Wat blijf je doen voor onze afdeling?

Ik blijf natuurlijk wel actief als coördinator van de werkgroep Wilde planten en kruiden. En als vertegenwoordiger in de Groen Agenda. Ook blijf ik als lid actief bij diverse werkzaamheden, zoals bij diverse educatieactiviteiten. En wellicht blijf ik ook plantencursussen organiseren.

Wat verwacht je van een nieuwe voorzitter?

We hebben geen profiel schets gemaakt waar hij/zij aan moet voldoen. Als je dat doet dan vind je niemand. De nieuwe voorzitter mag zijn eigen gezicht aan IVN Raalte geven. En hij/zij moet de kans krijgen om zich rustig in te kunnen werken. Hij/zij hoeft niet direct al de taken die ik nu uitvoer op zich te nemen. Die kunnen binnen het bestuur opnieuw verdeeld worden. Wel zal hi/zijkennis moeten maken met alle werkgroepen door een keer met hen op pad te gaan.

Zijn er nog vragen die je gemist hebt?

Jazeker, maar als die ook nog aan bod moeten komen wordt dit voorwoord wel heel erg lang.

Dank voor dit interview.

De interviewer: Jan Hendriks, onze huidige voorzitter.

Ik hoop dat dit interview iemand tot denken aanzet..... om er voorzichtig aan te denkenom zich aan te melden als toekomstige voorzitter. Je hoeft echt nog niet alle toeters en bellen te weten om deze taak te vervullen. Ook ik maakte die stap bijna op hetzelfde moment dat ik me opgaf als lid van IVN. En dus ook nog van niets wist. Maar ik had er wel vertrouwen in dat het zou lukken. En dat is ook gebeurd met hulp en steun van velen.

Jaarverslag Werkgroep Educatie 2022

In 2022 konden we de activiteiten gelukkig weer door laten gaan na lockdowns en beperkingen door corona. Van lezingen tot en met de excursies!

De presentatie van Sjaak Bruggeman in februari konden we op korte termijn regelen toen bleek dat de coronaregels losser waren. De omzwervingen van Sjaak, op plekken waar we in de regel niet zomaar komen, geven een mooi beeld van onze provincie en de diversiteit aan vogels en natuur.

In november konden we de al langer geplande avond met Lex Roeleveld van Heg en Landschap houden. Hij benadrukt het belang voor de biodiversiteit, meer en beter onderhouden, mooiere heggen en heggenlandschappen in Nederland. Hij wil heggen weer een plek op het platteland geven: een duurzame plek die een belangrijke rol vervult. Heggen zijn ecologische verbindingstroken. Heggen voor identiteit van streken met kleinschalige, besloten landschappen. Lex liet ons in zijn presentatie houtwallen en heggen zien en legde uit welke bomen en struiken een belangrijk onderdeel zijn van deze structuren. Het was een boeiende avond, waarbij we ook een heel aantal leden van Groei en Bloei verwelkomden.

Het was ook goed om weer samen de natuur in te kunnen gaan. In juni de excursie Vlinders en libellen in Boetelerveld met geïnteresseerde deelnemers; in juli langs de randen wilde bloemen in het gemeentegroen; en op de aller heetste dag van het jaar, in augustus, stond de excursie gentianen in het Boetelerveld gepland: in overleg met de deelnemers hebben we deze toch door laten gaan, “we maken er een niet te lange wandeling van”, maar de geanimeerde gesprekken die we zoveel mogelijk onder boom of struik met de deelnemers hadden, waren zo waardevol, dat we pas na dik 2 uur weer bij de uitgang stonden!

En laten we de excursies in het Hoge broek niet vergeten: met IVN'ers en een grote groep leden van Groei en Bloei waren we in juni op pad om moeraskartelblad, orchideeën en zonnedauw te bewonderen. De excursie in juni was nog niet toegankelijk voor ieder. Alleen IVN'ers en leden van Groei en Bloei waren welkom. In september volgde de eerste openbare excursie: 14 enthousiastelingen konden genieten van de ondertussen hier in Salland beroemde parnassia.

In het najaar, ditmaal nog in september, staat altijd de paddenstoelenexcursie op het programma. De omgeving van den Alerdinck biedt een grote verscheidenheid. Voor de kinderen hadden we een aardigheidje als ze een mooie tekening van de vliegenzwam – waar dit jaar de aandacht naar uit ging- meebrachten. Het was pas aan het eind van de wandeling dat de kinderen onder de berkenbomen vliegenzwammen ontdekten! Wat een opluchting!

Foto: Ine Kappert

Met onze kraam waren we in juni te vinden tijdens de Open Dag bij het biologische bedrijf van de familie Overesch. Voor de kinderen was op het terrein een fotospeurtocht "safari" naar diverse insecten en amfibieën, en kijkend door de microscoop kon eenieder een groot insect zien. Spannend! Tijdens de Boerendag op de vrijdag van Stöppelhaene werd onze kraam onder an-

dere gevuld met een aquarium en waterbak met waterbeestjes. Met de zoekkaart erbij konden de kinderen de beestjes op naam brengen. (soms keken ze alleen maar....) de zoekkaart mochten ze nadien meenemen om thuis nog eens de natuur in te trekken.

Ine Kappert

Jaarverslag Werkgroep Knotten 2022

Het is erg jammer, dat 4 vrijwilligers van onze knotploeg, om gezondheidsredenen moesten stoppen. Want ook afgelopen jaar hebben we samen met veel enthousiasme menige wilg van zijn takken ontdaan. Maar het is fijn, dat zich 2 nieuwe leden hebben aangemeld.

We zijn dit winterseizoen op 5 locaties geweest om te knotten. Zoals altijd werd alles met de hand gezaagd en de bomen stonden er weer mooi bij, zonder dat er lawaai van motorzagen was te horen. Ook hebben we op een adres alleen wat snoeiwerk gedaan.

Omdat we in de winter knotten, eindigt ons "knotseizoen" niet in december, maar hebben we in 2023 nog 2 adressen te gaan. De verwachting is dat we op deze twee adressen nog 30 wilgen gaan knotten.

Als we alles samenvatten zien we een mooi resultaat:

**Wij hebben in totaal 145 wilgen geknot.
Dit is gedaan door 47 knotters in 145 uur.**

*Jos Tutert en Jan Kerkdijk,
Coördinatoren Wilgen Knotten*

Jaarverslag Werkgroep Vogelzang 2022

Boomklever

De belangrijkste activiteit van onze werkgroep bestaat uit het organiseren van de cursus vogelzang. Zes ochtenden in het voorjaar en een avond gingen we met 3 groepen van gemiddeld 15 deelnemers op pad. Onder leiding van de gidsen Tom en Jeroen (op dinsdag), Mariet en Els (op woensdag) en Ellen en Agnes (op vrijdag) bezochten we mooie na-

tuurgebieden in de omgeving van Raalte om daar te wandelen en te zoeken naar vogels en hun gezang. Soms bijgestaan door onze zeer ervaren gidsen Joop, Rob en Louis. Het is altijd weer afwachten welke vogels je ziet en hoort. Bij mooi weer met zon valt er meer te beleven dan bij kou en gure wind. Gelukkig waren de weergoden ons goed gezind en viel er genoeg te beleven.

Gebieden die we bezocht hebben zijn o.a. 't Realaer, Schoonheeten, Haarlerberg, Boetelerveld, den Aelderinck en 't Realaer andere route. De afsluiting bestond uit een avondwandeling bij Jan Overesch, die ons trakteerde op thee en koffie en overheerlijke cake!

Roodborst

Tussen de gidsen onderling worden de meest bijzondere waarnemingen gedeeld, zodat de andere groepen extra scherp zijn om ook op zoek te gaan naar de pareltjes onder de vogels. Behalve het leren van de zang van de vogels komt ook aan bod hoe je vogels kunt herkennen, zoals bijvoorbeeld silhouet, vlucht, verschil in grootte, kleuren, leven in groepen, eetgewoonten en andere kenmerken van elke soort.

Om een idee te krijgen welke vogels er door ons waargenomen zijn hieronder een lijst met hierbij aangegeven in hoeveel gebieden ze gezien zijn. Bijna 60 soorten totaal.

(bij de meest bijzondere waarnemingen ook waar deze gespot zijn)

aalscholver 2 appelvink 1 (Realaer) boomklever 6 boomkruiper 6 Boomleeuwerik 1	buiserd 6 boompieper 1 (Boetelerveld) ekster 2 fitis 2 gaai 7	geelgors 2 glanskop 1 grauwe gans 3 groenling 1 goudhaantje 3
goudvink 1 vuurgoudhaantje 1 (haarlerberg) grote bonte specht 7 middelste bonte specht 2 Groene specht 2 koolmees 7 kuifmees 1 (Haarlerberg) kneu '1 matkop 1 meerkoet 2	zwarte specht 2 grote lijster 5 heggenmus 5 houtduif 7 holenduif 6 merel 7 nijlgans 5 ooievaar 3 pimpelmees 7 putter 2	tortelduif 1 huismus 2 kauw 2 keep 1 (Realaer) Kerkuil 1 (Schoonheeten)kievit 3 roodborst 7 roodborsttapuit 2 v spreeuw 7 staartmees 1 tjiftjaf 5
torenvalk 2 vink 7 visarend 1 (Haarlerberg) winterkoning 7 wulp 1	zanglijster 7 zwarte kraai 7 witte kwikstaart 2 zwartkop 3 zwarte mees 2	kraanvogel1 (Boetelerveld) knobbelzwaan 2 korhoen (Haarlerberg)

Op Boetelerveld nog wat onzeker over vele plevieren, waarschijnlijk Kleine Plevier.

De leden van de werkgroep zijn diverse keren samen op pad geweest om zich te bekwamen in hun kennis, met als hoogtepunt een hele zaterdag op stap in Veen- dam en Noord Nederland. Heel leerzaam en heel gezellig.

Dit jaar staan er, behalve de cursus vogelzang, meer leuke en leerzame activ- iteiten op het programma. Om alvast een tipje van de sluier op te lichten: o.a. 2 voorlichtingsavonden o.l.v. Joop Smit met eigen beeld- en geluidsmateriaal en enkele extra vroege wandelingen om 6.30 uur. De data voor deze activiteiten wor- den nog bekendgemaakt. Ook wordt ons team dit jaar versterkt met enkele GIO 's (Gidsen in Opleiding). Meer hierover in het jaarverslag van 2023.

Pimpelmees

Wij zien jullie graag op een van onze ac- tiviteiten!

Foto's : Joop Smit

Jeroen Willemsen

Namens de werkgroep vogelzang

Jaarverslag Werkgroep Steenuilen 2022

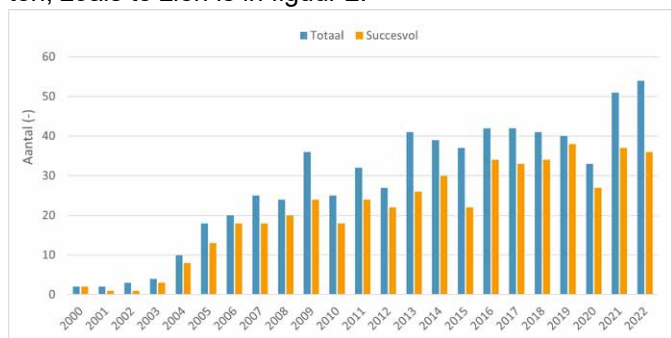
Voor de steenuilenwerkgroep was 2022 een jaar met twee gezichten. We hebben een recordaantal bezette nestkasten gecontroleerd, maar de resultaten per gestart legsel waren de slechtste in het bestaan van onze werkgroep.

Figuur 1: Een steenuil op een paaltje. Foto: Lennart van Wezep.

Bezette nestkasten

Na een periode van een stabiel aantal bezette nestkasten is er de laatste jaren weer sprake van groei. 2022 was opnieuw een recordjaar met 54 bezette nestkasten, zoals te zien is in figuur 2.

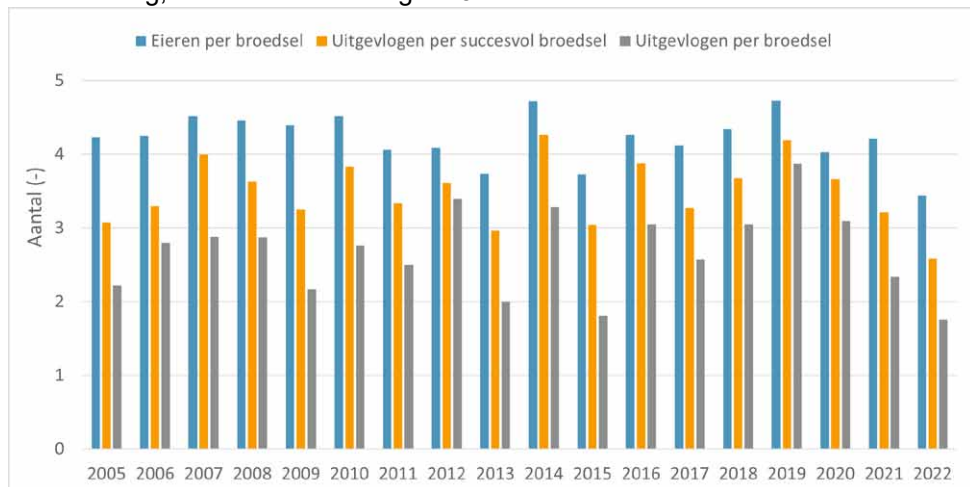

Figuur 2: Het aantal bezette nestkasten dat onze werkgroep in de loop van de jaren heeft gecontroleerd. In 2020 was de controle niet volledig vanwege de Coronapandemie. Hoewel het aantal bezette nestkasten de laatste twee jaar is gestegen, bleef het aantal succesvolle nesten wat achter.

Vermoedelijk betekent de toename van het aantal bezette nestkasten vooral dat we een groter deel van de populatie in beeld krijgen, en is er geen sprake van een toename van het aantal paartjes steenuilen. Bij de nestkasten die we al langer controleren, is er namelijk geen toename in de bezetting. Ieder jaar zijn er kasten verlaten die het vorige jaar wel bezet waren, terwijl in andere nestkasten juist een nieuw broedpaar opduikt. Deze getallen houden elkaar al jaren ongeveer in evenwicht. Wel krijgen we de laatste jaren vaker een melding van locaties die ons eerder onbekend waren. Dit komt mogelijk doordat erfbewoners vaker nestkasten ophangen, maar misschien ook doordat wij als werkgroep bekender zijn geworden en men daardoor eerder contact met ons opneemt. Het verdwijnen van geschikte broedplekken zoals fruitbomen, knotwilgen en oude schuurtjes blijft doorgaan, waardoor de steenuil steeds meer afhankelijk wordt van nestkasten.

Resultaten

De resultaten per gestart legsel waren in 2022 uitzonderlijk slecht. Het aantal gelegde eieren per legsel was met gemiddeld 3,4 eieren per gestart legsel nog nooit zo laag, zoals te zien is in figuur 3.

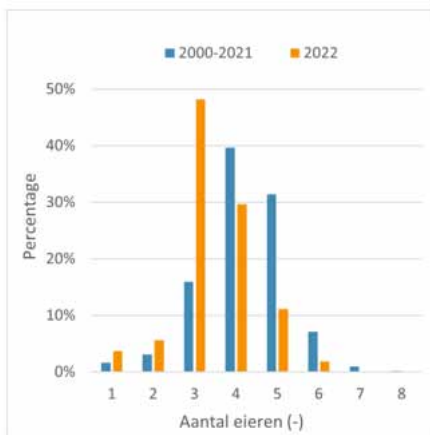
Figuur 3: Het gemiddelde aantal eieren en uitgevlogen jongen sinds 2005. In eerdere jaren controleerden we te weinig nestkasten om een goed gemiddelde te kunnen berekenen. 2022 is duidelijk het slechtste jaar.

Bij veel legsels is er geen enkel jong uitgevlogen. Alleen 2015 was wat dat betreft nog slechter, maar toen was het aantal gelegde eieren per gestart legsel wel wat hoger. Uiteindelijk vlogen er per gestart legsel slechts 1,75 jongen uit. Helaas ook een laagterecord.

Hoe bijzonder het afgelopen broedseizoen was, is ook te zien in figuur 4, waar de legselgroottes weergegeven worden voor 2022 en de voorgaande jaren. Normaal gesproken bestaan de meeste legsels uit vier of vijf eieren. In 2022 bestond bijna de

helft van de legfels uit slechts drie eieren en waren legfels met vijf eieren een zeldzaamheid. Er was toch nog een broedpaar met zes eieren, die bovendien al uitzonderlijk vroeg in het seizoen werden gelegd. Toch viel ook bij dit broedpaar het succes tegen, slechts één jong wist uit te vliegen.

Ieder jaar is er wel uitval; kasten met eerder nog eieren of zelfs kleine jongen zijn plotseling leeg of er zijn minder jongen dan verwacht. In 2022 was uitval meer regel dan uitzondering, bij minder dan een kwart van de gestarte legfels leverde ieder gelegd ei een uitgevlogen jong op. Dat dit erg frustrerend is voor zowel de erfbezoekers als voor ons, mag duidelijk zijn. Zo deden we op 11 juni een rondje rondom Heeten langs bezette nestkasten om jongen te ringen, maar de hele ochtend troffen we alleen lege nestkasten.

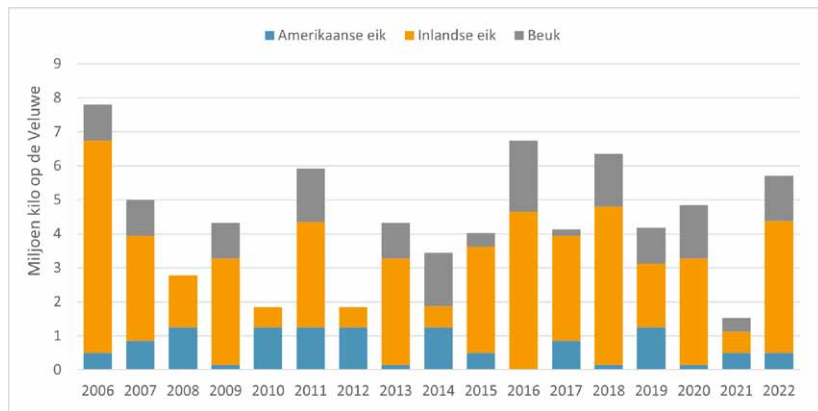

Figuur 4: Het aantal eieren per gestart legfel voor 2022 (oranje) en voorgaande jaren (blauw).

In december zijn alle werkgroepen uit Overijssel bij elkaar gekomen voor ons jaarlijkse overleg. Hier bleek dat het beeld van kleine legfels en weinig uitgevlogen jongen door de hele provincie zichtbaar was.

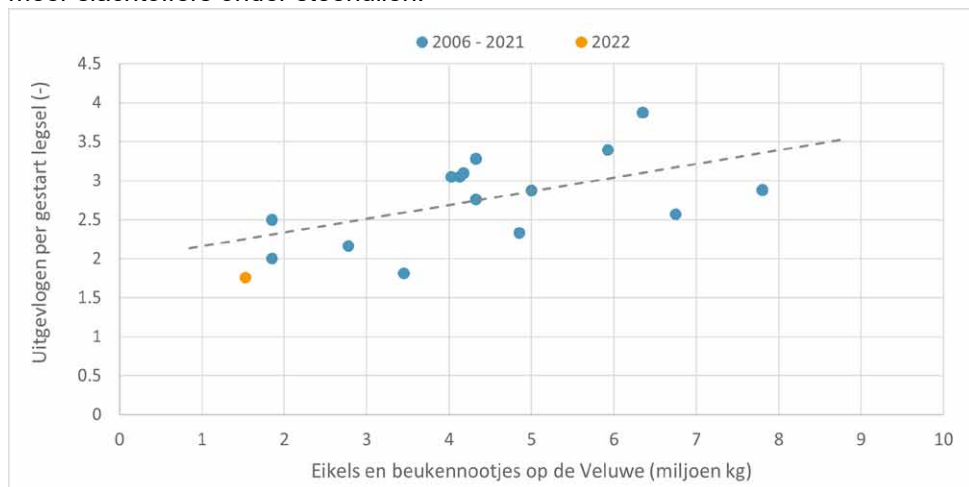
Eikels, beukennotjes en uilen

De Fauna Beheer Eenheid Gelderland maakt ieder najaar een schatting van de hoeveelheid eikels en beukennotjes op de Veluwe (bron: Nature Today, figuur 5). De hoeveelheid eikels en beukennotjes in het najaar van 2021 was uitzonderlijk laag. Eikels en beukennotjes zijn belangrijk voedsel voor veel dieren, waaronder verschillende soorten muizen. Hoewel de gemeente Raalte niet op de Veluwe ligt, is de afstand ook niet erg groot, en de omstandigheden voor eiken en beuken zullen bij ons niet heel veel anders zijn geweest.

Figuur 5: De geschatte hoeveelheid eikels en beukennotjes op de Veluwe (gebaseerd op: Fauna Beheer Eenheid Gelderland / Nature Today).

Muizen (vooral veld-, bos-, rosse woel- en huismuizen) zijn belangrijk voedsel voor de steenuil. Minder eikels en beukennootjes in het najaar kan een grote invloed hebben op de beschikbaarheid van muizen in de winter en het volgende voorjaar. Hierdoor beginnen de volwassen steenuilen in een mindere conditie aan het broedseizoen. We weten dat de conditie van vrouwtjes in het voorjaar een groot effect heeft op de datum waarop het eerste ei gelegd wordt. Ook het aantal gelegde eieren is minder als de conditie van het vrouwtje slechter is. Een muizentekort kan ook tijdens het broedseizoen doorwerken; als het mannetje onvoldoende muizen aanvoert, zal het vrouwtje eerder de eieren verlaten om zelf op jacht te gaan. De eieren koelen hierdoor af, waardoor de kans op uitkomen kleiner wordt. Als er eenmaal jongen zijn, dan hebben ze ook voldoende voedsel nodig om groot te worden. Nog een andere factor is de steenmarter, een roofdier dat in hetzelfde biotoop als de steenuil leeft, en naast muizen ook eieren, jongen en zelfs volwassen steenuilen op zijn menu heeft staan. Minder muizen voor de steenmarter kan leiden tot meer slachtoffers onder steenuilen.

Figuur 6: Het verband tussen de hoeveelheid eikels en beukennootjes in het najaar op de Veluwe, en het aantal uitgevlogen steenuilen per gestart legsel in de gemeente Raalte in het volgende broedseizoen. 2022 is oranje gekleurd.

Figuur 6 laat een duidelijk verband zien tussen de hoeveelheid eikels en beukennootjes in het najaar en het aantal uitgevlogen steenuilen per gestart legsel in het opvolgende voorjaar bij ons. Een gebrek aan muizen doordat er weinig eikels en beukennootjes waren is dan ook een goede verklaring voor het slechte resultaat voor 2022. De datum waarop gemiddeld het eerste ei werd gelegd was bijna zes dagen later dan normaal, ook een aanwijzing dat de steenuilvrouwtjes vaak met een slechte conditie aan het broedseizoen zijn begonnen.

Tijdens de nestkastcontroles zagen we maar weinig dode muizen als voorraad in de kast liggen. De steenuil is een generalist en vangt ook andere prooien dan alleen muizen. Bij gebrek aan muizen worden deze prooien belangrijker, en we

zagen dan ook regelmatig alternatieve prooien in de kast liggen, zoals een keer tien jonge bruine ratten en zelfs een volwassen holenduif (deze wegen flink meer dan een steenuil)!

Bij het ringen van de jonge steenuilen meten we de vleugellengte om te bepalen hoe oud ze zijn. Uit een tabel kunnen we dan aflezen hoe zwaar uiltjes van die leeftijd zouden moeten zijn. We hadden het niet verwacht, maar veel van de jongen hadden bij het ringen een uitstekend gewicht, hoewel dit sterk kon verschillen per locatie. Een verklaring hiervoor kan zijn dat er op het eind van het broedseizoen (plaatselijk) weer meer voedsel beschikbaar was. Dit zou kunnen doordat de populatie muizen zich wat hersteld had, maar ook doordat er op het eind van het broedseizoen veel meikevers rondvliegen, een makkelijk-ke prooi voor steenuilen. En natuurlijk scheelt

het als er op dat moment maar een klein aantal jongen gevoerd moet worden.

Tot slot

Een enkel slecht jaar mag geen probleem zijn voor een gezonde steenuilpopulatie. De muizenstand lijkt ondertussen weer goed hersteld te zijn (er zijn ook weer veel eikels en beukennotjes beschikbaar), dus de verwachtingen voor 2023 zijn redelijk positief. Het wordt wel spannend of we het hoge aantal bezette nestkasten vast kunnen houden, er zijn immers minder jongen uitgevlogen om de populatie aan te vullen. Regelmatig moeten we als werkgroep een nestkast plaatsen op een nieuwe locatie, of moet er een oude, kapotte kast vervangen worden. Voor het maken van een nestkast is veel hout nodig, en we zijn De Groot Vroomshoop dan ook erg dankbaar voor het beschikbaar stellen van een aanzienlijke hoeveelheid materiaal waarmee we een flink aantal nieuwe nestkasten kunnen maken.

De foto's in dit artikel zijn gemaakt door Lennart van Wezep op het erf van Aalberts aan de Evenbelterweg in Raalte.

*Marco Tijs,
namens de Werkgroep Steenuilen*

Jaarverslag Werkgroep Weidevogelbescherming 2022

Afgelopen jaar heeft de werkgroep, naast haar reguliere werkzaamheden, ook geïnvesteerd in het meer op de kaart te zetten van de weidevogelbescherming. Zo zijn we met een stand actief geweest op de open boerderijdag van Friesland Campina bij het bedrijf van Gerard Lugtenberg aan de Twentseweg in Luttenberg. Over de gehele dag was het behoorlijk druk en mocht Gerard ruim 1600 bezoekers verwelkomen. Naast ons stond de stand van de WBE (wildbeheereenheid) die een mooie aanvulling bleek te zijn op de weidevogelbescherming.

Naast onze reguliere beschermingswerkzaamheden als nestbeschermer: nesten markeren voor de boer wanneer hij werkzaamheden op het land gaat verrichten, het omrasteren van weiland, maar ook het aanbrengen van individuele wulpenrasters, is het name-lijk van groot belang dat er ook beheer door de WBE plaats vindt op predatoren als kraai en vos. Beiden zijn dan ook enorm met elkaar verweven. Open boerderijdag van Friesland Campina

De weidevogel staat enorm onder druk en moet opboksen tegen misschien wel 12 of meer verschillende soorten predatoren, die graag een ei of een laatste jong lusten. Blauwe en Witte reiger, maar ook de ooievaar, die inmiddels met grote aantallen in het gebied foerageert, zijn misschien niet de eier eters, maar versmaden zeker het laatste overgebleven jong niet. Ook de bruine kiekendief, de buizerd en inmiddels de rode wouw (overigens een prachtige vogel om te zien) zijn dagelijks actief in de weidevogelgebieden. Voor de weidevogel bijna onbegonnen werk. Dit kunnen we met name zien in het Hellendoornsebroek, waar de achteruitgang dit jaar bijna desastreus te noemen is. Waren er vorige jaar nog meerdere nesten Wulpen, kieviten, en tureluurs. Nu bij de jaarlijkse gezinstelling aan het eind van het seizoen waren er nog 2 Wulpen, een enkele tureluur, terwijl er aan het begin van het seizoen toch de nodige nesten gelokaliseerd werden. (Allemaal slachtoffer van predatie)

Niet alleen in het Hellendoornsebroek is een achteruitgang waar te nemen. Ook in andere delen van de gemeente Raalte, zoals Ramele, Spekhoek en het gebied tussen Weseperweg en Weeleweg zijn grote zorgen over het voortbestaan van de weidevogel. Het gekke daarentegen is een opmars van de kievit op de ijsbaan in Raalte en aanliggende weilanden van Oogink. Daar zijn afgelopen jaar zeker een aantal kieviten vliegvlug geworden en uitgevlogen. Ook het gebied aan de Sumpelweg blijft een aantrekkelijk weidevogelgebied. Misschien niet groot, maar zeker waardevol.

Naast predatie heeft ook de droogte afgelopen jaar zijn tol geëist. Daar waar mo-

gelijk en dan met name in de beheersgebieden Schanebroek en Hellendoornsebroek is getracht met behulp van waterpompen op zonne-energie extra plas-dras gebieden te realiseren. Dit heeft op een aantal plekken heel goed gewerkt en dan met name in het Schanebroek. Nu zult u zich misschien afvragen waarom daar alleen en niet elders in de gemeente Raalte. Dit heeft te maken met het gegeven dat Schanebroek en Hellendoornsebroek door de provincie Overijssel aangewezen gebieden zijn, (dit zijn gebieden waar weidevogels nog in substantiele hoeveelheden trachten hun jongen groot te brengen) waarvan uit het collectief midden Overijssel subsidies (Europese gelden) worden verstrekt en er allerlei spullen voor de weidevogelbescherming (kunnen) worden aangeschaft die alleen in deze gebieden mogen worden ingezet. Naast beide bovengenoemde gebieden valt ook bv. Lierderbroek onder de zelfde condities als aangewezen gebied. Zo is o.a. vanuit dit collectief de drone gefinancierd.

Afgelopen jaar is er in het Schanebroek een onderzoek gedaan naar welk dier nu verantwoordelijk zou kunnen worden gehouden voor de meeste predatie. Met een 10-tal camera's verstrekt vanuit het collectief Midden Overijssel werden nesten geobserveerd. Gesteld kan worden dat ruim 40 % gepredeerd werd en dan met name door kraai en steenmarters. Ook is waargenomen en vastgelegd dat een buizerd een Tureluur slaat terwijl deze op het nest zat om zijn eieren/jongen te beschermen, om vervolgens op z'n gemak het beest op te peuzelen. Er moesten duizenden foto's bekeken worden. Een geweldig tijdrovend en intensief gebeuren. Om er tenslotte ook nog eens iets overzichtelijks van te maken, is een geweldige klus gebleken. Dank zij Hans Vlietstra, een van onze leden, is dit meer dan goed gelukt en is dank daarvoor dan ook zeker op zijn plaats.

Om de weidevogelbescherming nog meer onder de aandacht te brengen is dit jaar gestart op initiatief van enkele leden met een facebook pagina. Helaas is het aantal leden van de werkgroep afgelopen jaar licht afgenomen. Willen we zoveel mogelijk weidevogels kunnen beschermen, dan zijn mensen hard nodig.

Bij deze dan ook een oproep aan de leden van het IVN Raalte, die passie hebben voor het beschermen van de weidevogel en nog wat tijd over hebben, om zich op te geven.

Buizerd bij het nest van een tureluur

Aan het eind van het seizoen heeft er een wisseling van de wacht plaats gevonden. Zowel Sent Regeling als Pieter Schut hebben aangegeven niet verder te gaan als coördinatoren.

We prijzen ons gelukkig dat die rol vrij snel is overgenomen door Hindri Kuipers. Pieter en Sent hebben aangegeven het komende jaar te gebruiken voor een warme overdracht van de rol naar Hindri.

Vanaf deze plaats wensen zij Hindri alle goeds toe met deze, soms niet altijd even makkelijke, maar wel heel dankbare rol.

Sent Regeling,
Coördinator 2022

Wandeling met de boswachter

Vertrek
11:00 uur

Wandelen met de boswachter op de Sprengenberg

Onze boswachter vertrekt op woensdag 22/2 - 1/3 - 26/4 en 3/5 bij Herberg de Pas, Molenweg 2 te Haarle. Een tocht van ca. 1,5 uur. Ga mee en ontdek meer over de geschiedenis en de natuur rondom het landgoed.

Tip: trek goede wandelschoenen aan en neem een flesje water mee.

Meer info en tickets: www.natuurmonumenten.nl/de-sprengenberg

 Natuurmonumenten

Jaarverslag Werkgroep Wilde Planten en Kruiden 2022

Zoals gewoonlijk in de laatste jaren, hebben de activiteiten van onze werkgroep zich hoofdzakelijk afgespeeld rondom het Hoge Broek.

Inventarisatie

De dotterbloem in het prille voorjaar. Hier zijn ook al tientallen rozetten waar te nemen van kartelblad

Het gehele jaar door wordt dit nieuwe natuurterrein regelmatig bezocht. In april starten we voorzichtig met een algemene verkenningsronde. Dan zijn de groeiplaatsen van de fraaie dotterbloem van ver al te zien. In juni gaan de leden pas goed aan de slag. In te-

genstelling tot voorafgaande jaren wordt er nu op een andere manier geïnventariseerd. Om de jonge opslag van elzen en wilgen te lijf te gaan, wordt nu twee keer per jaar gemaaid: in juni en september. Dat houdt wel in dat we dus in juni geen tijd genoeg meer hebben om alle planten, ib. het gehele terrein, te tellen. Daarom hebben we nu de keuze gemaakt om van een aantal planten de groeiplek exact in kaart te brengen. Dit hebben we vorig jaar ook al gedaan. Maar dit jaar viel de keuze op andere planten. Helaas bleek een lid over een nieuwe mobieltje te beschikken, waardoor zijn gegevens achteraf niet verwerkt konden worden.

Op de bijgevoegde kaart moeten in de noordelijke helft de kartelbladen dan ook met een factor twee vermenigvuldigd worden om tot een juist beeld te komen. Van een tiental planten hebben we nu in twee jaar tijd een mooi overzicht van de groeiplekken verzameld. Als we dit elk jaar doen zullen we het verloop van de ontwikkeling goed kunnen volgen.

Aanpak opslag

Zoals gezegd kampt het Hoge Broek met veel opslag van jonge boompjes: elzen en wilgen. Om deze ter bestrijden wordt er nu gedurende een aantal jaren tweemaal per jaar gemaaid. Deskundigen van Natuur Monumenten denken dat dat een effectieve methode is. We wachten maar geduldig af. Ook op het nieuwe deel waarvan pas twee jaar geleden de bovenlaag is afgegraven, kwamen helaas ook al de boompjes tevoorschijn. Omdat het aantal nog beperkt was dachten we vorig jaar en ook dit jaar nog, dat we die wel de baas zouden worden, als we deze handmatig zouden verwijderen..... Tweemaal gingen we flink tekeer. Maar in september bleek het aantal wilgen zo groot te zijn, dat we onze handmatige aanpak aan de wilgen moesten hangen. (Ik wacht echter niet af tot die daarvoor groot genoeg zijn..) Deze opslag zal toch eens machinaal verwijderd moeten worden. De grote wilgenstruiken aan de randen, die de oorzaak zijn van veel zaadverspreiding, zijn ondertussen wel helemaal afgezaagd.

Excursies

Begin juni vóórdat er gemaaid zou worden werd de eerste excursie gehouden. Alleen voor leden van IVN en Groei en Bloei. Leden van onze werkgroep waren nog huiverig voor een openbare excursie. Orchideeën trekken nogal eens onguire typen aan, die dan de volgende dag, gewapend met een schop, die planten naar hun tuin denken te kunnen verhuizen. Dat moeten we dus niet willen. De tweede excursie in september, opzoek naar de parnassia en de blauwe knoop, was wel openbaar. Daar is verder niets gemerkt van eventuele nadelige gevolgen. In juli werd zoals elk jaar, samen met buurtbewoners van het Hoftheater, de plukstrook/ diversiteitstrook aldaar onder de loop genomen. Opvallend is dat deze strook, die al weer vijf jaar geleden ingezaaid is, zich uitstekend houdt. Van de te verwachte vergrassing is nog nauwelijks sprake.

Spaanse ruiter in bloei

Spaanse ruiter met vruchtpluis

Onze wensplant: de Spaanse ruiter

Zelf ging de werkgroep ook nog eens op excursie: naar het Luttenbergerven. We doorkruisten (met toestemming van Staatsbosbeheer) het gebied op zoek naar de verschillen tussen dit ven en het Hoge Broek. Het Luttenbergerven is de donator van

het maaisel dat in het Hoge Broek opgebracht is. Die verschillen zijn er wel degelijk. Zo groeit in het ven wel massaal de Spaanse ruiter. Die ontbreekt nog steeds in het Hoge Broek. Diverse planten hadden echter al zaadpluizen gevormd. Deze zijn (met toestemming van NM) op diverse plekken uitgezaaid in het Hoge Broek in de (naïeve?) veronderstelling, dat die daar komend jaar wel zullen ontkiemen. Op zich zou dat kunnen lukken omdat het milieu daar wel zeer geschikt voor is.

Jan Hendriks,
coördinator van deze werkgroep.

Nieuwsgierig naar onze biologische boerderijwinkel?

Struinpad • Modderpoel • Boerenpret puzzeltocht

Hondemotsweg 40 | 8101 NJ Raalte | 0572 39 16 74
info@overesch.nl | www.overesch.nl

- ✓ Voor al uw ontwerp en drukwerk
- ✓ Printen / inbinden
- ✓ Posters, stickers, spandoeken en canvas
- ✓ Foto's, logo's of teksten op spiegels
- ✓ Borduren en bedrukken badstof
- ✓ Originele relatiegeschenken
- ✓ en nog veel meer.....

www.GrafischCentrumSalland.nl
Raalte, tel. 0572-381065

Broedseizoen 2022.

Het vorige seizoen, 2021, gaf een, voor onze regio, groot aantal van 26 broedsels. Dit ging in tegen de trend van het landelijke beeld. Over het algemeen werden er juist beduidend minder nesten geregistreerd: over het hele land ongeveer 2000, wat een daling betekende van 20%.

Een wegvliegende kerkuil op het Boetelerveld

Foto: Ida van den Enk

Het afgelopen jaar (2022) hebben we in ons gebied, de oude gemeente Raalte, slechts 12 broedgevallen kunnen vaststellen, waarvan er ook nog twee mislukt zijn. De nesten waren niet groter dan 2, 3 of 4 jongen. Hoe dit in het landelijk beeld zal passen zullen we in april, bij het regionale overleg van West-Overijssel, wel horen.

*Jan Legebeke,
Gerard van den Enk*

Jaarverslag Werkgroep Watervogeltellingen 2022

Er wordt door ons het hele jaar rond geteld op vier plassen:

- * de oude zandwinplas aan de Veenweg
- * de recreatieplas van Camping De Krieghuusbelten
- * de Zandwinplas aan de Hogeboeksweg
- * de Brewersplas aan de Raarhoeksweg

Nederland is een uniek watervogelland. De gegevens van de tellingen zijn uitermate belangrijk, ook op internationaal niveau. De watervogeltellingen bij ons worden maandelijks structureel en volgens een vast omlijnd stramien door het hele land gehouden. We doen deze metingen in het weekend dat het dichtst bij de vijftiende van de maand ligt. Onze gegevens komen terecht in het meetnet ecologische monitoring (NEM). Sovon is samen met Vogelbescherming de overkoepelende organisatie in Nederland, die de gegevens van de meer dan 1000 vrijwilligers in het veld samenvoegen in overzichten. Deze worden gebruikt door derden, zoals provincies en gemeentes. Bij planologische bezigheden, natuurbeheer, beleid en onderzoek zijn deze gegevens van groot belang. Het werk dat we doen is hierbij onmisbaar. Ook internationaal worden gegevens verzameld door Sovon, Rijkswaterstaat, het ministerie van landbouw, natuur en voedselkwaliteit (LNV), het centraal bureau voor de statistiek (CBS) en diverse internationale partners van Wetlands International.

16 januari:

Bij deze (internationale) midwintertelling zijn ook de kleine wateren, kanalen en weteringen meegenomen. We telden 22 aalscholvers op verschillende plassen, 140 grauwe ganzen, 57 nijlganzen en 350 kieviten, dit is maar een greep uit deze telling.

13 februari:

Geteld zijn 21 aalscholvers en bijna 350 wilde eenden, verdeeld over de 4 plassen. 273 kieviten en als verrassing ook een waterral! Erg leuk om deze aan te treffen, omdat dit een soort is die gewend is zich te verschuilen. Tijdens de telling was ook een grote bonte specht hoorbaar aanwezig.

Waterral

Foto: M. Seuters

13 maart:

11 aalscholvers, 11 grote zilverreigers, 3 kuifeenden en meer dan 80 kokmeeuwen. Ook beide ooievaars zijn bij de paal aanwezig.

16 april:

23 aalscholvers, 40 grauwe ganzen die al paartjes hebben gevormd. Ook de brandgans met 1 paartje, dat is al aan het broeden geslagen. Dan de nijlgans met meerdere exemplaren aanwezig. Ook de wilde en de kuifeenden hebben paartjes gevormd of zijn al aan het broeden, in tegenstelling tot de slobbeenden, die zijn nog druk aan het foerageren en zullen later pas hun broedgebied opzoeken. De regenvulpen zijn nog niet terug, die zijn op de terugreis van hun winterverblijf langs de zuidelijke kusten, ze zijn wel zover gegaan als Afrika, dus dat kan nog even duren. Tussen nu en juli gaan ze pas naar de broedgebieden toe om eieren uit te broeden en jongen groot te brengen. Ze blijven maar kort want begin juli gaan ze dan al weer terug naar de winterverblijven.

16 mei:

7 aalscholvers en een visdiefje die zich mooi liet zien! De grauwe ganzen hebben massaal jongen groot gebracht net als de nijlganzen, die hebben veel pullen groot te brengen.

Foto: O. W. Houtstra

12 juni:

We hadden vogelaars geluk: De visarend was aanwezig, die ging ook nog aan het jagen en.....hij (of zij?) ving een vis voor onze neus! Dat lokte natuurlijk de nodige lovende reacties uit, prachtig! Dan waren er 60 nijlganzen, 84 kieviten en 102 kleine mantelmeeuwen. De 30 gaten in de kant verraadden de aanwezigheid van oeverzwaluwen en in de rietkragen hoorden we meerdere, kleine karekieten zingen.

17 juli:

De dodaars was mooi aan het duiken in de rietkraag en ook de futen lieten zich in behoorlijke aantallen zien, namelijk 17 stuks. Ook dit jaar hebben de ooievaars bij Jan Brewer gebroed en 3 jongen groot gebracht! Ze staan al hoog op de porten te koekeloeren op het nest. De 133 grauwe ganzen zijn zich al weer aan het verzamelen in groepjes. Opvallend weinig scholeksters deze telling, slechts 6 exemplaren en dat is heel weinig voor de tijd van het jaar. Dan doen het de 344 kieviten het in aantal beter. We telden ook een juveniele grote gele kwikstaart en 14 hollen-duiven.

14 augustus:

5 aalscholvers, 13 futen, 154 nijlganzen en van de grauwe gans zaten er een dikke 60. 860 kieviten, die zijn eigenlijk alweer op doorreis vanaf de noordelijke gebieden, 300 kokmeeuwen en 13 kleine mantelmeeuwen waarvan 8 juveniel. Van de overige soorten waren er 3 grote gele kwikstaarten, 200 spreeuwen, 3 witte kwikstaarten en 8 boerenzwaluwen aanwezig.

18 september:

19 futen, 4 aalscholvers, 210 grauwe ganzen, 158 nijlganzen en een familielid van de nijlgans: de Casarca met 7 exemplaren. We filosofeerden of deze ontsnapt zouden zijn of misschien uit Roemenië overgekomen, we wisten het niet. Nog ruim 300 kieviten geteld, deze zijn wegens het mooie weer nog hier gebleven, net als de boerenzwaluwen, die met 16 vogels, via Nederland, op doortrek zijn en hier even een tussenstop hebben gemaakt.

16 oktober:

Deze dag zagen we 6 futen, 2 dodaarzen, 20 aalscholvers en meer dan 200 grauwe ganzen. De nijlganzen zijn zich nu ook aan het verzamelen met 144 en de toendra rietganzen met 253 stuks. De kieviten stromen vanaf nu vanuit het buitenland binnen met 600 stuks en de meerkoeten met bijna 30.

13 november:

3 dodaarzen en bijna 10 futen, 70 grauwe ganzen, 82 nijlganzen en 340 toendra rietganzen. De kolgans was maar met 8 exemplaren vertegenwoordigd, die doet het in het gehele land qua aantallen slecht. Zou dat het gevolg zijn van slechte broed resultaten of heeft het met het weer te maken? Mogelijk wordt dat duidelijk als de gegevens worden gebundeld. De wilde eenden zijn juist wel goed aanwezig met een paar honderd vogels, 22 smienten, 30 kuifeenden, bijna 20 meerkoeten en de kievit nog steeds met 700 vogels. In de weilanden zaten ook enkele honderden ganzen van allerlei soort, ook watersnippen op doortrek: 5 stuks langs de waterkant.

Foto: Jonathan Leewis

18 december:

's Nachts was het tussen 7 en 10 graden onder nul geweest, dus de visvijver bij de camping was geheel dichtgevroren. In de ijskou telden we 3 dodaarzen, 26 aalscholvers, een paar honderd grauwe ganzen op verschillende plassen, 4 kolganzen, 17 nijlganzen, 24 rietganzen, een dikke 80 wintertalingen, 77 krakeenden, 32 smienten, enkele honderden wilde eenden, 40 meerkoeten, 42 kuifeenden en 1 kievit! De 699 anderen zijn zo verstandig geweest al naar gebieden te vliegen waar deze vogel wel met de snavel in de grond kan komen.

Ik wil de volgende tellers bedanken, want zonder hen geen gegevens!!

Karin In 't Veld
Gerard Alferink
Jan Brewer
Godfried Olde Bijvank
Andre Oortwijn
Ronnie Walraven

*Hein Kogelman
coördinator*

In Memoriam

Johan de Jong.

Afgelopen december kregen we het droeve bericht dat Johan de Jong, de Friese "Kerkuilman" van Nederland, was overleden. Hij vertegenwoordigde de beschermmer "pur sang" : in de zeventiger jaren richtte hij de landelijke "Werkgroep Kerkuil" op. Inmiddels goed voor zo'n 1200 vrijwilligers die nestkasten maken, ophangen, controleren en schoonmaken ; bij boeren, burgers en buitenlui langsgaan en contact onderhouden. Johan heeft ook verschillende boeken over de Kerkuil geschreven.

We hebben hem vele malen meegemaakt op regionale bijeenkomsten, waar hij allerlei mooie verhalen over de Kerkuil vertelde.

We konden altijd bij hem terecht voor informatie als we eens iets bijzonders meemaakten met de Kerkuil.

Een aimabele man, met oog voor de mensen, die net als de uilen onderdeel van het landschap zijn. Johan is 81 jaar geworden. Op zijn rouwkaart stond:

Ga maar, ga maar, vlieg maar met je vogels mee !

Jan Legebeke

Natuurinclusie (ver)bouwen

Vanuit de werkgroep gierzwaluwen houden we uiteraard nieuwe locaties in Raalte in de gaten waar gebouwd gaat worden. Tot nu toe zijn we als werkgroep vooral bezig geweest om eigenaren van bestaande woningen te interesseren voor het nemen van beschermende maatregelen voor de gierzwaluw (al dan niet in het kader van verduurzaming van de woning), maar eigenlijk zou je eerder met dit soort maatregelen moeten beginnen. Je kunt hierbij denken aan verplichtende voorwaarden die vanuit de gemeente bij inschrijving van percelen kunnen worden gesteld, aan maatregelen die de architect meeneemt in het ontwerp of de aannemer, die ideeën in de praktijk wil toepassen. Deze beschermende en stimulerende maatregelen worden 'Natuurinclusief bouwen' genoemd en zijn uiteraard van toepassing bij zowel nieuwbouw als verbouw.

Hierbij kun je denken aan:

- # nestvoorzieningen voor vogels: inbouw neststenen, vogelhuisjes, zwaluwnesten, geschikt maken van goten en dakranden, toegankelijkheid onder dakpannen, aandacht voor nesten bij na-isolatie
- # verblijfplaatsen voor vleermuizen: inbouwstenen, geschikt maken van overstekende goten en dakranden, voegen openen naar de spouw, aandacht voor vleermuizen bij na-isolatie
- # nest- en schuilplekken voor insecten: voegen openen, aandacht voor kieren, spleten en detaillering van gebouwen
- # groene daken: sedum, gras- en kruidendak, combidaken (groen en zonnepanelen), natuurdak (ter verbetering leefgebied lokale soorten), daktuinen
- # groene gevels: aandacht voor soorten klimplanten (hechtende, windende, rankende), geprefabriceerde gevelsystemen
- # gebouwde tuinen: geveltuinten, balkontuinen
- # erfafscheidingen: soorten hagen, begroeide hekwerken, takkenwal, stapelmuurtjes
- # tuin- en sierbeplanting: beperken van bestrating, streekeigen beplantingen, wilde bloemen, schuilplekken, insecten- en vleermuisvriendelijke beplanting, geen gif of kunstmest vanwege verstoring ecosysteem
- # bomen: streekeigen, vruchtdragende soorten, boomgaard, Tiny Forest (kleine, dichtbeplante bosjes met grotere biodiversiteit)

- # rommelhoekjes: laten liggen van blad, snoeiafval, composthoop, schuilplaatsen
- # water: waterschaal, wadi of minimoeras, poel of vijver, dakgoten (bron van voedsel)
- # natuurinclusieve bedrijventerreinen: aandacht voor groen en biodiversiteit

(Bron: *Natuur Inclusief Bouwen in Overijssel - Het Oversticht*)

Als afgeleide van mijn zoektocht naar maatregelen ter bescherming en stimulering van de gierzwaluwpopulaties kwam ik nog een paar andere interessante websites tegen met betrekking tot 'Natuurinclusief bouwen':

- # Inspiratiemagazine Natuurinclusief Bouwen - Natuur Voor Elkaar
- # www.bouwnatuurinclusief.nl
- # Condities voor soorten op orde - Natuur Voor Elkaar
- # <https://www.omgevingsweb.nl/wp-content/uploads/po-assets/710864.pdf>

Van een aantal uitgaven heb ik enkele exemplaren opgevraagd; bovenstaande koppelingen zijn overigens eenvoudig op internet te vinden. Misschien leuk om er eens kennis van te nemen. De informatie is zeker ook bruikbaar naar instanties en particulieren toe!

Hugo Sterkman
werkgroep gierzwaluwen

Ijshaar of ijsbaard

Sjouwkje Hidding stuurde ons deze foto's van een prachtige en bijzondere paddenstoel, die Edo en Sonja Nijhof in december tegen kwamen in het bos bij Nijenhuis en in het bos bij 't Relaea.

Het kan verschillende vormen aannemen.

Edo en Sonja Nijhof, Heino

Broedende vogels rondom het huis

Net als de voorgaande jaren heb ik ook dit jaar weer de broedvogels gevolgd rondom de boerderij in Heeten waar ik woon. Dit doe ik voor het meetnet nestkaarten van Sovon Vogelonderzoek Nederland, waarvoor per broedgeval een nestkaart ingevuld wordt. Sovon gebruikt de gegevens van alle ingezonden nestkaarten voor analyse en interpretatie van landelijke broedresultaten. Ik bezoek de nesten één keer per week, waarbij het belang van de vogel altijd voorop staat.

Resultaten

Er hebben in 2022 minstens tien soorten vogels rondom de boerderij gebroed. De tabel hieronder geeft een overzicht van de resultaten van de nesten die ik heb gevonden.

Tabel 1: Overzicht van de broedresultaten van tuinvogels in 2022. Het succespercentage is berekend volgens de methode van Sovon, waarbij een nest als succesvol wordt beschouwd als er minstens één jong uitvliegt.

Soort	Broedsels	Eieren	Per broedsel	Uitgevlogen	Percentage	Succes
Boerenwaluw	2	7	3.5	0	0%	0%
Gaai	1	3	3.0	3	100%	100%
Holenduif	6	12	2.0	7	58%	67%
Houtduif	3	4	1.3	0	0%	0%
Huismus	3	10	3.3	8	80%	67%
Koolmees	8	56	7.0	44	79%	75%
Merel	10	34	3.4	8	24%	20%
Ringmus	8	42	5.3	21	50%	75%
Stenuil	1	3	3.0	2	67%	100%
Vink	2	8	4.0	3	38%	50%
Totaal	44	179	4.1	96	54%	50%

Vanwege de buxusmot zijn de meeste buxusstruiken rond de boerderij in het najaar van 2021 verwijderd. Typische struikbroeders zoals heggenmus en zwartkop broedden graag in deze struiken. Hoewel ze zich nog wel lieten horen, heb ik dit jaar van deze soorten geen nesten gevonden.

De merel was dit jaar de soort met het grootste aantal nesten. Veel van deze nesten zijn mislukt, vaak al in het ei-stadium. In eerdere jaren maakte ook de merel zijn nest vaak diep in de buxusstruiken, maar dit jaar moest uitgeweken worden naar andere plekken. Omdat de resterende vegetatie vroeg in het jaar nog niet zo weelderig is, zijn deze nesten makkelijker te vinden door roofdieren zoals huis-kat en gaai. Alle vroege broedpogingen van de merel zijn dan ook mislukt. Latere nesten deden het iets beter, maar zijn ook voor mij moeilijker te vinden. Ik heb ongetwijfeld nesten gemist, en vermoedelijk is een deel van die nesten wel succesvol geweest, want ik heb ook pas uitgevlogen merels gezien die niet uit een bekend nest afkomstig waren.

Figuur 1: Omdat er beweging te zien was op het oude houtduivennest, heb ik de ladder gepakt om nog eens in het nest te kijken. Tot wederzijdse verbazing werd ik aangestaard door drie jonge gaaien.

Ook dit jaar vond ik weer het nest van een gaai, een soort waarvan maar weinig nestkaarten binnenkomen bij So-von. Het nest was gebouwd in een berk, boven op het oude nest van een houtduif. Hierdoor vond ik het nest pas toen er al drie grote jongen in het nest zaten. Ik heb het nest dus niet lang kunnen volgen (drie eieren is weinig voor een gaai, mogelijk is er verlies geweest), maar ik heb wel mogen noteren dat de drie jongen ook uitgevlogen zijn.

Ringmus

Sinds 2014 doe ik dit onderzoek naar de tuinvogels, en tot dit jaar was de ringmus, vaak met afstand, de algemeenste soort rond de boerderij.

Figuur 2: Het aantal broedsels van de ringmus in de afgelopen jaren.

Figuur 2 laat het verloop van het aantal broedsels over de jaren zien. Ten opzichte van de vorige jaren is er sprake van een flinke afname. Ook in 2018 was er sprake van een mager jaar, maar verder lag het aantal broedsels altijd tussen zeventien en twintig (met een uitschieter in 2016). Opvallend is dat er dit jaar een flinke toename

was van het aantal huismussen. Dit is niet direct terug te zien in figuur 2, omdat de meeste huismussen onder de golfplaten van een schuur of onder een dakpan hoog op het dak zijn gaan broeden, en ik de nesten hierdoor niet heb kunnen controleren. Ik vermoed dat het ging om minstens vijf broedpaar, die meerdere malen hebben gebroed.

De oorzaak van de afname van de huismus is me niet duidelijk. Veel van de nestkasten die de afgelopen jaren door de ringmus werden gebruikt waren dit jaar onbezet, dus een tekort aan broedplaatsen is waarschijnlijk niet de oorzaak. 2021 was een prima jaar voor de ringmus, met voldoende aanwas van jonge vogels en de voorafgaande winter was niet bijzonder streng, dus er zouden voldoende vogels moeten zijn. Al in de winterperiode waren er duidelijk minder ringmussen en meer huismussen rond het huis dan in eerdere jaren.

Concurrentie met de grotere huismus zou een verklaring kunnen zijn. Als huismus en ringmus de strijd aangaan om voedsel, dan zal de ringmus dit verliezen. Dit zal zeker in de winter een rol hebben kunnen spelen, aangezien de mussen dan veel van hun voedsel halen op de plekken waar voer gestrooid wordt en waar de soorten elkaar veel tegen komen. Hoewel de huismus de laatste jaren minder aanwezig was, broedden er ook in 2014 en 2015 een flink aantal huismussen rond het huis, wat toen prima samenging met hoge aantallen ringmussen. Of de huismus toen ook in de winter veel aanwezig was kan ik me niet herinneren.

Figuur 3: Een ringmus boven op een nestkast.

Holenduif

Jonge vogels groeien in korte tijd uit van een piepklein kuiken tot een vogel met bijna het formaat en het gewicht van een volwassen exemplaar. Een koolmees groeit bijvoorbeeld in ongeveer 14 dagen van een kaal kuiken van minder dan 2 gram op tot een volledige vogel van ongeveer 18 gram. Om in zo'n korte tijd zo snel te kunnen groeien is veel eiwitrijk voedsel nodig. Insecten zijn zeer eiwitrijk, wat dan ook de reden is dat vogels het broeden volledig afstemmen op de piek van insecten in het voorjaar.

Duiven vormen op deze regel een uitzondering. In plaats van met insecten, voeden de duiven hun jongen met zogenaamde duivenmelk, een melkachtige substantie die in de krop van de ouders wordt geproduceerd. Dankzij de duivenmelk zijn duiven niet afhankelijk van insecten, en hebben ze een lang broedseizoen, dat soms al in maart begint en door kan lopen tot in oktober.

Sinds vorig jaar broedt er een paartje holenduiven in de kerkuilenkast, waar ze met een camera in de gaten gehouden worden. Zo werd gezien dat er eind februari al met takken werd gesleept, en lag op 6 maart een eerste ei in de kast. Een duivenlegsel bestaat vrijwel altijd uit twee eieren, omdat de ouders niet in staat zijn om voldoende duivenmelk aan te maken voor meer dan twee jongen. Toch duurt het meestal zo'n dertig dagen voor de jonge duiven uitvliegen. Ondanks deze lange nestduur wist het duivenkoppel in de kerkuilenkast dit jaar zes legfels te produceren. Dit was mogelijk door het lange broedseizoen, maar ook omdat soms alweer eieren werden gelegd terwijl de jongen van het vorige legsel nog in de kast zaten. Op 30 oktober zijn de jongen van het laatste legsel uitgevlogen.

Marco Tijs

IVN Raalte op SBS 6 !

Op 14 december vond een interview plaats met mensen van Salland Wonen (deels actief bij Sovon) en met Hugo Sterkman (namens werkgroep gierzwaluwen IVN Raalte) waarin het nut van het tellen van vogels werd besproken en de wijze waarop dit gebeurt. Op basis van o.a. dit soort gegevens kan door organisaties als Salland Wonen een zgn. **Soorten Management Plan** worden gemaakt waarbij voor specifieke diersoorten over meerdere jaren beschermende maatregelen worden genomen.

Het interview werd afgenomen door mensen van het **TV-programma 'Helden van Nu' (SBS 6)** waarin telkens facetten van vrijwilligerswerk in het algemeen worden behandeld en hoe belangrijk dit werk feitelijk is. Het zijn telkens korte uitzendingen (nu al seizoen 5), maar deze geven wel een indruk van het belang van ondersteunende activiteiten van vrijwilligers.

Het was voor ons als IVN Raalte in elk geval een primeur om landelijk nu op TV te komen!

De uitzending staat geprogrammeerd op:

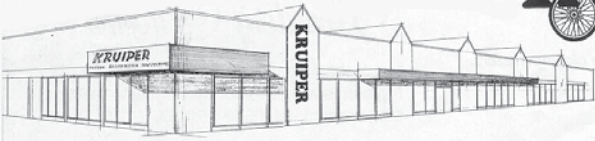
zondag 12 maart aanstaande op SBS 6.

Tijd: ca. 15.30 uur

Herhaling 1: zaterdag 18 maart rond. 10.30 op SBS 6

Herhaling 2: zaterdag 18 maart rond 16.50 op SBS 9

2500 m² fiets- bromfiets- en tuinplezier !

K KRUIPER
Fietsen
Bromfietsen
Tuinmachines
Tel. 362800
Aakstraat 15
Raalte

De paddenstoelen van 2022

...ik heb eigenlijk niet zo veel te melden als jaarverslag, bovendien... IVN Raalte heeft geen paddenstoelwerkgroep. Een groot deel van het jaar ben ik namelijk uitgeschakeld geweest door een ongeluk begin mei. En toen ik daarna weer wat beter kon bewegen, trad de hitte en de grote droogte in... niets voor mij, maar ook niet voor de paddenstoelen. Half oktober leek het nog even iets te worden; we hebben toen nog de jaarlijkse paddenstoelwandeling bij den Aelderinck kunnen houden. Ine Kappert heeft daar in een eerdere editie van Kleefkruid al verslag van gedaan.

Ik had toen de goede hoop dat, als het weer zich zou blijven gedragen, het seizoen misschien wel tot ver in december zou kunnen doorgaan, maar nee; plotseling trad de nachtvorst in, en dan is het al weer gauw gedaan met de paddenstoelen en wordt het te laat in het seizoen voor herstel.

Niettemin: de liefhebber kan dan altijd nog uitwijken naar paddenstoelen op hout; die zijn wat taaier en hebben minder gauw last van droogte, omdat ze het vocht in het hout gebruiken. Zo kun je bijvoorbeeld in een bos op de Sprengenberg een stapel hout tegenkomen (uit noodzaak gekapt) die onmiddellijk geconfisqueerd is geworden door een horde paddenstoelen; een rondje om de stapel heen levert al een oogst op van zo'n, 15 soorten!

Wat het eerste opvalt zijn de rijen van het 'Ruig elfenbankje', twee gevelde beuken zijn geheel bezet met deze soort.

Het Ruig elfenbankje kenmerkt zich door een inderdaad ruige beharing op de zwam... nou ja, echt ruig en harig is dat niet, want het voelt fluwelig zacht aan, en de 'haren' bestaan eigenlijk uit zgn. 'cystiden'; bijzondere cellen die afwijken van de overige celstructuur van de paddenstoel.

Heel veel consolevormende paddenstoelen op hout vallen onder de categorie 'Elfenbankje', maar er is maar één 'Echt elfenbankje', maar die maakt het zelf dan weer moeilijk door de verschillende verschijningsvormen ervan, vergelijk beide foto's maar eens en dan wordt het duidelijk waarom deze paddenstoel deftig 'Trametes versicolor' heet... versicolor, .. veelkleurig...

Een paddenstoel die daar veel op lijkt is de 'Grijze buisjeszwam', maar waar het Echt elfenbankje een mooie witte onderkant heeft, daar heeft de Grijze buisjeszwam... jawel..... een buisjeslaag met grijze poriën. Maar op het eerste gezicht zijn het voor de leek allemaal dezelfde soort.

Nog zo'n consolevormende paddenstoel is bijvoorbeeld het 'Waaiertje' ook al zo'n harig individu. Deze heeft echter geen poriën aan de onderkant, maar lamellen, en dan wel heel bijzondere. De lamellen zijn namelijk in de lengte gespleten. Die gaan openstaan bij droog weer, maar sluiten zich bij vochtig weer. Op de lamellen worden de sporen gevormd en die moeten vrij kunnen verstuiven... dat gaat moeilijk bij nat weer...

Het zijn niet allemaal consolevormende paddenstoelen op de stam, maar ook veel korstvormige, waaronder bijvoorbeeld de 'Gele korstzwam', door zijn kleur eigenlijk redelijk eenvoudig te herkennen.

Terug naar de houtstapel... waarom zijn die bomen eigenlijk gekapt en waarom blijft het allemaal maar liggen? Is dat niet erg slordig? Het waarom van het eerste wordt duidelijk door de verontschuldiging die Natuurmonumenten op het zaagvlak van de beuk heeft aangebracht.

Inderdaad zijn die houtzwammen de opruimers van het dode hout, maar..... ze zorgen ervoor dat de voedingsstoffen, opgeslagen in het hout, vroeg of laat terugkeren in de bosbodem, wat nieuw, en hopelijk vitaal, leven bevordert.

Paddenstoelen maken het hout zacht, insecten profiteren daarvan, en vogels en andere dieren profiteren weer van de insecten enz. enz. Ziedaar de kringloop, en daarom is het zo belangrijk om zo min mogelijk uit het bos te verwijderen; het is een gesloten systeem. Door het weghalen van het één benadeelt je het ander. Pluk bijvoorbeeld op grote schaal bessen en je haalt het voedsel weg van vogels en andere dieren die in en van het bos leven.

Moraal van dit verhaal: dood hout leeft en doet leven...

Die
padd'nstoel'nkjerl,
André Houter

De korhoen..... Voortschrijdend inzicht ???

Het korhoen op de Sallandse heuvelrug is helaas erg zeldzaam geworden; er leven ruwweg nog maar zo'n vijftien exemplaren en men zet alles op alles om te proberen deze populatie te behouden.

De Palthetoren was oorspronkelijk (begin 1900) een jachthuis en de heer A.A.W. van Wulften-Palthe zal stellig in die tijd enthousiast op de korhoenders gejaagd hebben; die kwamen toen nog in grote getale voor (mensen die een korhoender hadden afgeschoten, kregen zelfs een premie van de boswachter!).

Dat van Wulften-Palthe de korhoenders kende bewijst de haan op de toren van huize Sprengenberg; dat is namelijk geen gewone haan maar een Korhaan!

Ik heb hem op mijn manier gevangen (viel niet mee, want hij stond op ruim vijftig meter afstand en 30 meter hoog!) In ieder geval nog goed te herkennen, zie hierboven maar.

André Houter

Oproep

Nestkasten:

Wie wil meehelpen met het controleren en schoonmaken van de nestkasten? Dit hoeft je niet alleen te doen. Er zijn altijd koppels. Het gaat om ongeveer drie dagen per jaar.

Aanmelden bij mjmkunnen@gmail.com

Mathieu Kunnen

Sociale media

Steeds meer wordt duidelijk dat we bij het gebruik van sociale media achterblijven. Daar mag wel eens wat aan gedaan worden. Als we eens rustig beginnen met alleen facebook, dan vinden we hier wellicht iemand voor die de kracht van dit platform voor groepsgebeuren begrijpt en hier aan mee wil werken. **Wie?**

Aanmelden bij Hendriks1949@kpnmail.nl

35 jaar werkgroep kerkuilen

Zelhorst 1989

Onze eerste kerkuilenkast

Eén van de eerste adressen waar begin 1989 door onze werkgroep een nestkast werd geplaatst, was op de hanenbalken van de oude boerderij, met op het uilenbord: "Zelhorst" 1632.

De eerste tien jaar waren er wel uilen aanwezig maar werd er niet gebroed.

Rond 2000 troffen we een broedsel aan. Vanaf dat moment hebben de Kerkuilen er vrijwel elk jaar gebroed, zelfs met soms een tweede broedsel in het zelfde seizoen. Dus er zijn daar boven in de nok vele tientallen jongen groot geworden.

De rieten kap van de deel begon in de loop der jaren steeds slechter te worden, er vielen op verschillende plaatsen gaten in het dak.

De eigenaren hebben moeten besluiten het dak te beschermen met een groot zeil. Het gevolg was dat de uilen hun broedplaats niet meer konden bereiken.

Ruim daarvoor heeft eigenaar Jan Hakvoort, die al jaren zeer begaan is met het wel en wee van de Kerkuilen, een andere, door hem gemaakte, nestkast opgehangen in een kapschuur naast de boerderij.

Daarbij hopend dat de uilen de nieuwe plek geschikt zouden vinden.

En ja hoor, nadat Jan in mei al had geconstateerd dat er 4 eieren waren gelegd, konden wij op 20 juni vaststellen dat er 4 mooie gezonde jongen, waarvan de oudste ongeveer 4 weken oud was, in de kast zaten. Een prachtig resultaat voor Jan Hakvoort met hart voor "zijn" Kerkuilen.

Seizoen 2023.

Mede door dit soort en vele andere positieve dingen die we meemaken, gaan we dit jaar als werkgroep voor de 35 ste keer een nieuw broedseizoen tegemoet. Om, al rijdend door het altijd nog mooie coulissenlandschap van Salland, de Kerkuilen te blijven volgen.....

*Gerard van den Enk
Jan Legebeke*

Lezing over de Bever

Wanneer
woensdag 29 maart 2023
19:30

Waar
Buitencentrum Sallandse
Heuvelrug zij-ingang links
Grotestraat 281
7441GS Nijverdal

Een vrijwillige bijdrage is welkom

Foto: Willy de Koning: "De bever in de Regge bij Hancate"

Nijverdal

Vorig jaar is de Bever voor het eerst sinds mensenheugenis weer gespot in de Regge!. Beverdeskundige Willy de Koning woonde tot 2004 tien jaar lang in Nijverdal. Sinds 2007 volgt en filmt ze Bevers. En hoe! Ze is als autodidact uitgegroeid tot een beverdeskundige die wordt geraadpleegd door professionals, waterschappen, natuurorganisaties en overheden.

Ze houdt een actuele Powerpointpresentatie van 45 min met schitterende foto's. Ze laat daarbij diverse bever-gerelateerde attributen zien: tanden, keutels, schedel etc. Na een korte pauze zien we haar film 'Bevers in Nederland' met unieke beelden en geluiden van deze voor onze gemeente nieuwe diersoort.

Uiteraard is gelegenheid om vragen te stellen.

Arjan Schepers Vaste Planten

kwekerij van bijzondere vaste planten

Hakkershoekweg 9 Mariënheem
info@arjanschepers.nl

tel 06-41271997
www.arjanschepers.nl

Wilde planten cursus in Raalte

Dit voorjaar organiseert IVN Raalte, in samenwerking met Floron Nederland, een cursus om wilde planten te leren (her)kennen. Door meer te weten te komen over planten en bloemen, over hun onderdelen, en over hun groeiplekken bijvoorbeeld, krijg je ook steeds meer bewondering voor de veelheid en verscheidenheid die de natuur biedt. Het determineren van planten krijgt de nodige aandacht. Na deze cursus zie je en geniet je meer als je buiten bent. Normaal gesproken is de online cursus van Floron veel duurder. Nu, in samenwerking met IVN Raalte, betaalt u maar €35,- voor 14 wekelijkse lessen online, en zes bijeenkomsten in en rond Raalte. Twee van die bijeenkomsten zijn excursies, vier zijn vooral workshops in het determineren. Ze worden gehouden in het gebouw de Helpende Handen aan de Westdorplaan. U dient wel te beschikken over de Flora van Heukels (24ste druk) en een loep: die kosten komen er voor de meesten nog bij.

De online lessen kunt u op eigen gelegenheid achter de eigen PC volgen. Tussen half maart en eind juni wordt wekelijks een les geplaatst. De fysieke bijeenkomsten vinden plaats op 20 maart, 24 april, 15 mei en 12 juni: steeds op een maandagavond van 19.30u - 21.30u. Een van de excursies is op 11 juni, de andere plannen we in overleg met de deelnemers. Er is een minimum van 5 en een maximum van 24 deelnemers.

Als u mee wilt doen moet u zich uiterlijk 12 maart opgeven bij hannekevanderkroft@gmail.com. Daar kunt u ook terecht voor vragen. Evenals bij Jan Hendriks: hendriks1949@kpnmail.nl

We hopen velen van u even enthousiast te maken als wij zijn over hoe mooi en veelzijdig de natuur om ons heen nog steeds is.

Jan Hendriks

Nadere informatie

Nadere informatie aangaande de kerkenpaden en houtwallen

In het vorige nummer van Kleefkruid deed ik een oproep om mee te werken aan het project "Herstel kerkenpaden en houtwallen in Raalte en omgeving". Helaas heeft de Leader groep besloten geen subsidie toe te kennen aan het project. Belangrijke redenen: er gaat de komende jaren veel gebeuren rondom het gemeenschappelijke landbouwbeleid en de andere opgaven in het landelijke gebied. Dat geeft onder andere de agrariërs veel onzekerheden. Zijn ze dan wel bereid om hier aan deel te nemen in deze tijd (wellicht komen er regelingen langs die interessanter zijn?). Daarnaast vonden ze dat het plan nog te veel in de kinderschoenen staat (er is in deze fase nauwelijks gepeild onder grondeigenaren of ze bereid zijn deel te nemen). Dat maakt dat we behoorlijk wat uren hebben moeten ramen, omdat we niet weten hoeveel tijd het gaat kosten grondeigenaren mee te krijgen.

Kortom: het is nu (nog) niet de juiste tijd voor dit project.

Jan Hendriks

Bestuur en coördinatoren

Bestuur

Voorzitter:

Jan Hendriks
Drostenkamp 30
8101 BZ Raalte
Tel. 0572 - 354381
hendriks1949@kpnmail.nl

Secretaris:

Eduard Veldkamp
tentje13@gmail.com
06 - 15135706

Penningmeester:

André Houter
a.houter@kpnmail.nl
06 - 43133834

Ledenadministratie:

Grady Uyt de boogaardt
ledenadm-ivnraalte@
outlook.com
06 - 40231576

Algemeen lid:

Gerda Lennips
gerdaenraymond@gmail.com
0572 - 391821

Coördinatoren van de werkgroepen

Steenuilen:

Gerard Alferink
Tel. 0572-381767
alferink1948@gmail.com

Roofvogels:

Martijn Wijnberg
Tel. 06-29113940
martijn_wijnberg@hotmail.com

Nestkasten:

Mathieu Kunnen
Tel. 06-51586707
mjmknunen@gmail.com

Weidevogels:

Hindri Kuipers
Tel. 06-43034269
hbkuipers@gmail.com

Vogelzang:

Ellen Slurink-Kleinlangevelsloo
Tel. 06-14380538
ellen@kwestievaninhoud.nl

Wilgenknotten:

Jos Tutert
Tel. 0572-357907
jamtutert@gmail.com

Jan Kerkdijk

Tel. 06-22132991
j_kerkdijk@hotmail.com

Hoogstamfruit:

Marit Maas
Tel. 06-10134104
marit.maas@maasenergysys-
tems.nl

Watervogels:

Hein Kogelman
Tel. 0572-354750
heinkogelman@hotmail.com

Kerkuilen:

Jan Legebeke
Tel. 0572 - 357782
legebekenieuwborg@
gmail.com

Wilde planten en kruiden:

Jan Hendriks
Tel. 0572 - 354381
hendriks1949@kpnmail.nl

Natuurlijke omgeving:

vacant

Gierzwaluwen:

Hugo Sterkman
Tel. 06-51392765
famsterkman@ziggo.nl

Consul Paddenstoelen

André Houter
a.houter@kpnmail.nl

Werkgroep Educatie:

- informatie stand
- kleefkruid
- website
- excursies voor volwas-
senen
- gezinsexcursies
- lezingen en cursussen

Marie-José van Beurden en

Ine Kappert
Tel. 0572 - 357345
inekappert@daxis.nl

Oproep aan alle leden!!!

Om onze ledenadministratie actueel te houden, verzoekt het bestuur ieder lid om een adreswijziging, een nieuw emailadres en een nieuw telefoonnummer zo spoedig mogelijk door te geven.

Deze wijzigingen kunnen doorgegeven worden aan:
ivnraalte@gmail.com

Programma van IVN Raalte

Onderstaande activiteiten, behalve de algemene ledenvergadering, zijn voor ieder die geïnteresseerd is!

Maart	27	19.30 uur Lezing door ecooloog Mark Zekhuis over de rode wouw en de oehoe
April	3	19.30 uur Alg. ledenvergadering ; na de pauze presentatie door Jan Hendriks over het Hoge Broek
Mei	13	06.00 uur Vroege vogel excursie op de Sprengenberg door gidsen van de cursus Vogelzang https://www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/sprengenberg/informatiepunt/informatieschuur-de-pas
Mei	21	13.30 uur Libellen / vlinders en meer in het Boetelerveld
Juni	11	10.30 uur Excursie bijzondere planten in het Hoge Broek zoals zonnedauw, moeraskartelblad, orchideeën en andere
Augustus		Boetelerveld Gentianen, zonnedauw
Augustus 25		Boerendag Stöppelhaene: Met interessante weetjes en leuke kinderactiviteit bij onze stand.
September 3		13.30 uur Excursie: op zoek naar Parnassia in het Hoge Broek
Oktober/ september		Excursie Paddenstoelen
November		Lezing/ presentatie

We plannen nog een vleermuizenexcursie door het dorp.

Nadere gegevens volgen via de nieuwsbrief en zijn t. z. t. te vinden op de website: <https://www.ivn.nl/afdeling/raalte> (of google IVN Raalte)